

Allmänt

60-talet präglades av modernitet, rationalitet, och fortsatt byggande av den moderna välfärdsstaten. Stat och kommun hade god ekonomi. Allt fler människor flyttade från landsbygden till städerna. Under perioden 1965-75, de så kallade rekordåren, byggdes en miljon bostäder för att råda bot på landets krisartade bostadssituation. Bilen började bli var och ens egendom och fick stor påverkan på stadsplaneringen.

Lokalt hantverk och lokala traditioner fick ge vika för ett mer produktionsanpassat byggande i stora serier som förde med sig ett bostadsbyggnadsbestånd med likartat utseende över hela landet. Arkitekturen präglades av räta linjer och geometriska former, frigjord från onödiga ornament. Enkla lamellhus i tre våningar dominerade, men även höga skivhus hör perioden till. Enplansvillan dominerande villabebyggelsen, men mot decenniets slut ökade intresset för villor i 1 ½-plan, ofta med träpanel i gavelröstena. Rad- och kedjehus var fortsatt populära. Nya hustyper som atrium- och vinkelhus med låglutande pulpettak lanserades.

Fasader – material och färgsättning

Traditionella material som tegel och puts var fortsatt populära, medan slät betong, betong med frilagd ballast och olika skivmaterial var moderna nymodigheter. Möten mellan tegel, rå betong och plåt är vanligt i 60-talets arkitektur. Kopparplåt och skiffer användes för att smycka påkostade byggen. Så gott som alla flerbostadshus hade balkonger. De var antingen utanpåliggande med sidostycken i betong eller indragna i fasadlivet.

Villornas fasader utfördes ofta i flera olika material i kombination med stora glasade fönsterband. Mexistenen, en vit kalksandsten i tegelformat, introducerades och blev snabbt ett populärt fasadmateriale som ofta användes i kombination med mörka träpartier.

Takform och taktäckningsmaterial

Plana tak återvände som arkitektoniskt ideal, även om de sällan lämpade sig för det svenska klimatet. För att se helt platta ut avslutades många hus med en plåt- eller träsarg. Även flacka sadeltak och låglutande pulpettak var vanliga. De flacka taken täcktes av takpapp eller plåt, de flacka sadeltaken av tegel- eller betongpannor. Ett gemensamt drag på både flerbostadshus och småhus var de mycket små takutsprängen.

Fönster

Fabriksproduktion dominerade från och med 60-talet den svenska fönstertillverkningen. Utbudet likriktades. Mer kvadratiska enlufts- och tvålufts- och asymmetriska fönster med smalare vädringsruta tillhörde de vanligaste typerna. Även fönsterband med trä mellan fönstren var vanliga. I början av decenniet dominerade vitmålade fönster och i slutet brunlaserade.

Dörrar/entréer

På flerbostadshusen drogs entréerna ofta in i fasaden. Trapphusdörrarna utfördes vanligen i trä men brunlaserade aluminiumdörrar med stora glasade ytor började komma.

Entrén var ofta ett exklusivt avsteg från den rationella sparsamhet som präglade villabebyggelsen. Ek- eller teakdörrar, med geometriska mönster, kombinerades med ett sidoljusparti med dekorationsglas. Utskjutande omfattningar i form av rullskift i tegel följde med från 50-talet. Smidesräcken med geometriska mönster och enkla skärmtak präglade entrémiljöerna.



1960-tal



Var varsam

- Låt byggnadens egenskaper och karaktär vara utgångspunkten för framtida åtgärder.
- Begränsa ingreppen. Bevara och reparera det som fungerar. Var rädd om originalen.
- Välj lösningar och material som stämmer överens med byggnadens gestaltning och tekniska utförande och underlättar ett långsiktigt underhåll.
- Rådgör på ett tidigt stadium med brukare, kommun och antikvarisk expertis.

Varsamhetskravet finner du i 8 kap. 17 § plan- och bygglagen.

LÄSA MER

Så byggdes villan: Svensk villaarkitektur från 1890 till 2010. Formas (2010). ISBN 978-91-540-6005-4.

Så byggdes husen 1880–2000. Formas (2003). ISBN 91-540-5888-0.

www.varsamt.org